

Întelepciunea este o marfă pe care cel ce o vinde, de fapt o cumpără.
Nicolae Iorga

TEZAU

Foaie a Bibliotecii Academiei Române

M. Bouquet, Vedere generală a Bucureștiului

ANUL I, NR.6

IUNIE 2020

APARE LUNAR

Un jurist român propus în 1926 pentru Premiul Nobel

Vespasian V. Pella

Profesor eminent, jurist și diplomat (17 ianuarie 1897 – 24 august 1952) a studiat la Facultatea de Drept din Iași și a obținut diploma de Doctor în drept a Universității din Paris (în 1920, cu teza „Des incapacités résultant des condamnations pénales en droit international”, coordonată de Emile Garçon). A fost profesor asociat (1921-1924) și profesor titular (1924- 1935) la catedra de Drept penal și procedura penală din cadrul Universității din Iași și profesor la Universitatea din București (1935- 1948), profesor invitat la Institutul de Inalte Studii internaționale din Paris (1928), Institutul Universității de Inalte Studii Internaționale din Geneva (1929) și la Academia de Drept internațional de la Haga (1926-1939).

pag. 5

Influența culturii și limbii grecești în Țările Române

pag. 5

Scripta ...volant?

Scurtă pledoarie pentru știința în slujba patrimoniului cultural

pag. 5

Secretele culorii roșii din șnururile de legare a peceților domnești

pag. 12

FONDUL SPECIAL SAU FONDUL SECRET III

pag. 10-11

Biblioteca Academiei Române - instituție științifică și culturală de nivel național

pag. 4-5

REMBRANDT Harmenszoon van Rijn

În colecțiile B. A. R.

EMMANUEL DE MARTONNE ȘI SPAȚIUL CARPATO-DUNĂREANO-PONTIC

pag.5

Primele cărți tipărite în România la Mănăstirea Dealu

Cărțile românești vechi, repere incontestabile în istoria și cultura română, descrise de Ioan Bianu cu acribie științifică și în condiții grafice excepționale în monumentală sa *Bibliografie*, reprezintă o parte integrantă a procesului de desăvârșire a conștiinței naționale și a identității spirituale a românilor. *Liturgierul* ieromonahului Macarie, prima carte tipărită la noi, în 1508, este prima tipăritură chirilică din această parte a Europei, înaintea tipăriturilor chirilice de la Belgrad (1522), Moscova (1564), Liov (1574) sau Ostrog (1580). Din răvna domnitorului Radu cel Mare, s-a instalat lângă Târgoviște (cel mai probabil, la Mănăstirea Dealu), o tipografie în care au apărut primele tipărituri românești, începând cu *Liturgierul slavonesc* și continuând cu un *Octoih*, tipărit sub Vlăduț Voievod, cărora mai

târziu, în 1512, sub Neagoe Basarab, i s-a alăturat un

Tetraevangheliar. Un exemplar al acestuia din urmă, imprimat special pentru domnitor, pe pergament, și ornat cu miniaturi în culori și aur, se păstrează la Muzeul Național de Artă al României. Tipăritura macariană are un aspect grafic de excepție, impresionând prin regularitatea rândurilor și a spațiului dintre ele, prin tăietura fină și precisă a literelor, care dă textului claritate, prin inițialele ornate, realizate în entrelacs, după modelul inițialelor din manuscrise și îndeosebi prin fastuoasele frontispicii, uneori pe două treimi de pagină, realizate din întretăieri de lujeri stilizați, linii și cercuri, care închid în centru stema Țării Românești, acvila cruciată

cu coroană. *Octoihul lui Macarie* introduce, pe lângă motivele ornamentale exclusiv geometrice utilizate până atunci, și prima xilogravură de carte lucrată în țara noastră, reprezentându-i pe sfinții Iosif, Teofan și Ioan.

Gabriela Dumitrescu

UNOR PUBLICAȚII

n.n.)» bibliotecilor. Orice denunț sau o simplă presupunere este suficient ca o carte să fie arsă, fără un studiu real asupra conținutului său. Printre cărțile retrase din circulație se află 762 lucrări ale celor mai importanți autori români. Printre aceștia se numără Liviu Rebreanu, Brătescu-Voinești, Octavian Goga. Cărțile în germană și italiană și traduceri ale acestora sunt arse cu miile. Orice carte având ca subiect Basarabia sau Bucovina este arsă imediat, chiar dacă este vorba doar de pură literatură. Întregul conținut al Casei Școalelor, cărți despre cultura populară națională și lucrări religioase, au fost de asemenea arse” (f. 1);

Pct. 4 – „Pe lângă arhivele municipale, care sunt uneori foarte importante, sunt Arhivele Statului în

Sever Pop (acesta nu se mai afla în România din 1941, n. n.) și Barbu Lăzăreanu însuși”;

Pct. 6 – „Pentru a înlocui pierderile bibliografice, au fost tipărite milioane de cărți și pamflete de către editura Partidului Comunist, Cartea Rusă, Calea Victoriei 42, București. Acestea au fost distribuite în orașele și satele din România. Editura Cartea Rusă a tipărit un număr de 3.701.000 exemplare pentru 174 de titluri, traduse din rusă în română. Editura se ocupa de distribuția cărții în limba rusă”;

Pct. 7 – „Fiecare efort făcut este pentru încurajarea studierii limbii ruse. Cursuri de limbă rusă sunt organizate în căminele culturale de la sat, școli, sovkhozuri, kolhozuri, cooperative și tot felul de

Tipăriturilor înființată în 1949, după modelul instituției sovietice Glavlit. Astfel, vorbim Fondul de carte „S” – Fond Secret sau Fond Special, așa cum era cunoscut, respectiv Fond de publicații interzis publicului larg. Nu se afirma clar că este vorba despre cărțile cenzurate care intrau în fondul „S”, ci se spunea că era vorba de ... un control al cărții. Chiar dacă prin acest control, de fapt, erau blocate anumite cărți, alese după criterii „bine stabilite”, existente într-o broșură cu norme și dispoziții. Pe lângă normele și dispozițiile precise se vorbea și de niște liste tipărite care veneau periodic din partea Consiliului Culturii și care conțineau criteriile de stabilire clară a publicațiilor care trebuiau să intre în fondul „S”. Consiliul Culturii, actualul Minister al Culturii și Patrimoniului Național dădea indicații clare și verifica intrarea cărților la „S”.

Din lista cărților epurate

Ministerul Propagandei a publicat în

Alexandru, Călinescu Armand, Cancicov Mircea, Dianu Romulus, Goga Octavian, Gyr Radu, Moța Ion Manolescu Mihail, Marcu Alexandru, Maniu Iuliu, Mihalache Ion, Popescu Stelian, Sima Horia, Sân-Giorgiu Ion, Șeicaru Pamfil, Seișanu Romulus, Sidorovici Teofil Gh., Schmidt Andreas, Vaida-Voevod Al., Vulcănescu Mircea. Străini: Bottai Giuseppe, Balbo Italo, Winston Churchill, Ciano Galeazzo, Dietrich Otto, Diehl Karl, De Gaulle Charles, Darre Walter Robert Forges, Franco, Goebbles Josef, Goring Herman, Grandi Dino, Gayda Virginio, Gunther Prof. Dr. Hans, Hitler Adolf, Hess Rudolf, Mussolini Benito, Philippe Pétain, Alessandro Pavolini, Pavelici Ante, Rosenberg Alfred, Salazar Oliveira, Schirach Baldur von, Schacht Dr. Hjalmar, Conte Carlo Sforza, Starace Achille, Trotzky L. La punctul 7 al broșurii amintite este precizat faptul că „prezenta broșură rămâne unic îndreptar pentru identificarea și îndepărtarea publicațiilor fasciste” (p. 15), care va fi continuată cu suplimentele ce vor conține 1000 de titluri noi. Suplimentul 1 (1 mai – 1 noiembrie 1948) a fost publicat tot în anul 1948 și conține titluri noi ce urmau a fi retrase din biblioteci, librării anticariate etc.

În afară de lucrările persoanelor menționate mai sus putem spune că au mai fost retrase din circulație și alte lucrări ce aminteau de granițele României Mari. Un alt exemplu este cel al unor scriitori români precum Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Ion Agârbiceanu, Mircea Eliade ș.a.: Agârbiceanu I. În România Mare. București, 1929, Editura Casei Școalelor; Alecsandri Vasile. Poezii. București, 1943, Editura Remus Cioflec; Alecsandri Vasile. Teatru, vol. I. Cu o prefață de Gh. Adamescu. București, 1945, Ed. Cartea Românească; Alimășteanu Alexandru, Ridicarea agriculturii românești. Tiparul Românesc. București. 1942; Eliade Mircea, Huligani. Toate edițiile. Buc. Națională-Ciornei; Eliade Mircea, Insula lui Euthanasius. Buc. 1945, Ed. Pentru Literatură și Artă; Eminescu Mihail, De la Nistru până la Tisa. București. 1918; Eminescu Mihail, Poezii. Ediție îngrijită de Alex. Colorian. București. 1946. Cugetarea; Mehedinți-Soveja S. Altă creștere. Școala muncii. Toate edițiile. Buc. Cugetarea; Mehedinți Simion. Ce trebuie să cugete un român despre țara și nația română. Buc. 1921. Lista, ce conține câteva sute de titluri, este foarte lungă și o vom analiza, poate, într-un viitor studiu.

În loc de concluzii

Deși documentul CIA prezentat în acest articol arată că a existat fenomenul de ardere a cărților românești după venirea comuniștilor la conducere, nu avem informații în acest sens și despre cărțile din Biblioteca Academiei Române. Majoritatea au fost salvate prin trecerea lor în Fondul „Special” sau „Secret”, așa cum vom vedea din documentele pe care le vom prezenta într-un număr ulterior.

Dr. Silviu Nedelcu

București, Cluj și Craiova. Acestea au fost foarte bine organizate de către Profesorul Aurelian Sacerdoțeanu, un distins specialist, fost membru al Școlii Române de la Fontenay-aux-Roses, din Paris. În mod surprinzător, acesta și-a păstrat biroul. Selecția actuală pentru materialul ce urmează a fi distrus a fost făcută de o comisie condusă de Mihai Roller. Nu este foarte clar cum au fost distruse arhivele”.

Pct. 5 – „Ca bibliotecar (director general) al Academiei, Barbu Lăzăreanu a fost pus la conducerea tuturor documentelor care constituie comoara națională pentru poporul român. Aceste comori conțin hărți, documente, fotografii, documente lexicografice unicate ale limbii române, care au fost deja publicate de la litera A la litera G. Aceste documente reprezentau o sursă de o valoare inestimabilă privind informații geografice și lingvistice. În mod întâmplător acestea dovedeau originea latină a limbii române. Ele au fost arse din cauză că nu au fost pe placul comitetului slav care a dat peste ele (fiind bibliotecă de depozit legal, Biblioteca Academiei nu a ars publicații n. n.), Emil Petrovici (o unealtă sovietică în Academie),

organizații sociale și culturale. Această muncă se află sub conducerea Asociației Române pentru Strângerea Legăturilor cu URSS (ARLUS). ARLUS controlează în prezent fiecare aspect al vieții culturale din România. În total, există 3.200 de cursuri populare rusești în România. Cele mai de succes cursuri sunt în fabricile de ceramică din Baru Mic și din fabricile din Peșteana și Densuș, din regiunea Hațeg” (f. 2);

Pct. 8 – „Conducătorii acestei acțiuni sunt:

- Petre Constantinescu-Iași, considerat drept «un erou al literaturii române».
- Mihai Roller, un evreu, care s-a ocupat în mod special de documentele istorice românești din Arhivele Statului. A fost desemnat drept conducătorul unui comitet special pentru căutarea unor dovezi istorice privind relațiile dintre România și URSS.
- Barbu Lăzăreanu, un evreu, bibliotecar (director general) al Bibliotecii Academiei. Fiul său era consilier la Ambasada R.P.R. din Paris, după ce a fost rechemat din postul de atașat de presă de la Washington”. Se știe că în România cenzura a fost realizată prin DGPT - Direcția Generală a Presei și

1945 o broșură sugestiv intitulată *Publicațiile scoase din circulație până la 1 august 1945*, întrucât trebuia pus în aplicare art. 16 din Convenția de Armistițiu. Aceasta conținea 48 de pagini și este împărțită alfabetic având un număr de 616 titluri de cărți interzise. La începutul anului 1946 a fost publicată, tot de către Ministerul Propagandei, o altă broșură conținând titlurile publicațiilor retrase din circulație la 1 iunie 1946. Ultima broșură, cea mai completă, și care le completează pe primele două publicate în 1945 și 1946, se intitulează *Publicațiile interzise până la 1 mai 1948*.

La începutul lucrării, în introducerea, se precizează și metodele de cenzurare ale lucrărilor interzise: hașurare, decupare ale diferitelor imagini ale unor persoane și personalități politice, istorice etc., precum și ale stemei regale sau ale însemnelor fostei dinastii. Este dată și o listă cu nume ale unor autori români și străini „ale căror lucrări sunt interzise din principiu” (p. 14-15): Români: Antonescu Ion, Antonescu Mihai, Maria Mareșal Antonescu, Alexianu Gh., Brăileanu Traian, Codreanu Corneliu Zelea, Cuza A. C., Crainic Nichifor, Cantacuzino